

meget stort Retsomraade, der oftere er berørt under disse Forhandlinger, nemlig om ikke paa hele det tydske saa dog paa hele det preussiske, har man forsøgt at indføre en saadan Retsordning, nemlig ved den bekjendte saakaldte „preussische Gerichtsordnung“, men man er der efter mange Tidens Erfaring enstemmig kommen til det Resultat, at saa godt ment som det Forsøg, der i sin Tid blev gjort med at indføre en saadan Retspleie, end var, saa bestemt har det vist sig, at den paa ingen Maade var tilfredsstillende eller anbefalelsesværdig. Men selv om man altsaa ikke vil gaa til en saadan Retspleie, i hvilken Dommere har at vejlede Parterne og ogsaa paa egen Haand at indhente de Oplysninger, der ere fornødne for at kunne affige en retfærdig Dom, er der dog, det vil jeg villig indrømme det erede Medlem for Veile Amts 3die Valgfreds, en Række af Sager, i hvilke man kan og i Reglen ogsaa bør undvære Sagsførernes Hjælp. Til disse Sager henregner jeg alle dem, der dreie sig om saadanne Gjældsager, hvor der i Almindelighed ikke foreligger nogen Retsstrætte, men hvor det kun gjælder om at erholde en Gjældsforbring, hvis Rigtighed ikke bestrides, med Hensyn til hvilken der ofte kun er det ivænet, at Debitor ikke betaler, erklæret for egegibel paa en saadan Maade, at der kan gjøres Eksekution hos ham. Det er en Giendommelighed, tror jeg at turde sige, ved vor Retspleie, idetmindste lige overfor den tydske Retspleie, at vi betragte og behandle i saadanne Tilfælde, hvor der egentlig ikke foreligger nogen Retsstrid, men kun er Tale om at gjøre Gjældskrav egegibelt, som om der i Virkeligheden forelaa en Retsstrætte. Naar Tilfældet ikke er anderledes, for at holde mig til et enkelt Exempel, end at en Mand aldeles ikke bestrider, at hans Kreditor har den Forbring paa ham, hvorom der er Tale, og at han er pligtig til at betale, men han har kun ingen Penge, saa forlanger dog vor Retspleie, at den Sag, som maa anlægges for at gjøre Forbringeren egegibel, skal bevæge sig ganske i de samme Former, som om der forelaa en virkelig Retsstrid. Der findes en Indtælbelse Sted til Forligsprøven, der skal stævnes, der kan tages Udsættelse af Modparten, og der føres en hel Proces, endstjændt der Intet er at procedere om eller nogen egentlig Retsstrid. Erede Medlemmer, som tidligere have været i Hertugdømmerne, eller paa anden Maade have gjort sig bekjendt med den tydske Retspleie, og fremfor Alle den høitærede Justitsminister er det jo bekjendt, at man i Tydskland har udfundet disse Tilfælde, hvor der ingen Retsstrid foreligger, og gjort dem til Gjenstand for en ganske foregen Fremgangsmaade, som vi i gamle Dage kaldte for Mandatprocessen, og som i den nuværende tydske Lov af yngste Dato kaldes „Mahnverfahren“. Fremgangsmaaden er ganske

simpelt den, at der paa et skriftligt Andragende af Kreditor affiges et Retsdekret, hvorved det paalægges Debitor at betale inden en vis Frist, 14 Dage f. Ex., og gjør han ikke det, og kommer han ikke med Indvendinger, er Forbringeren egegibel. Jeg beklager, at jeg ikke idag har det Materiale tilrebe, som jeg kunde hente fra min egen Erfaring. Jeg havde ikke ventet, at Forhandlingerne vare komne saa langt, thi ellers vilde jeg med dette kunne vise, at det i de allerfleste Tilfælde, ja endogsaa i de langt overveiende Antal Tilfælde, naar man anvender en saadan Fremgangsmaade, hender, at den, som veed, at han fylder Pengene, ikke indvender Noget derimod, og at det altsaa slet ikke kommer til nogen Proces. Jeg havde altsaa egentlig ventet og haabet, at Procesudkastet og dermed Regjeringens Forslag havde optaget en saadan Fremgangsmaade, og jeg veed ikke, hvad Grunden er til, at man ikke har gjort det; men jeg finder Intet derom i Proceskommissionens Motiver, og her i Forhandlingerne har det jo ikke kunnet komme frem, da dette Punkt ikke tidligere er blevet berørt. Men i den Slags Sager, og det er hos os navnlig for Underretterne et meget stort Antal — om det er det overveiende Antal eller ikke, tør jeg ikke udtale nogenjomhelst Mening om, thi dertil hørte statistiske Undersøgelser, som ialtsald ikke i dette Dieblis staa til min Raadighed — vilde en saadan Fremgangsmaade kunne anvendes. Tilfælde bleve de Tilfælde, hvor der foreligger en virkelig Retsstrid, det vil sige, hvor enhver af Parterne tror, at han har Ret og under Sagen tror at kæmpe for sin gode Ret. Kun i saadanne Tilfælde foreligger der efter min Opfattelse en virkelig Retsstrid. I disse Sager vil en Part, som ikke, det være sig gennem officielle Studier, der ere bekræftede ved en Examen, eller gennem private Studier har tilegnet sig Retskyndighed, ikke være istand til paa en tilfredsstillende Maade at føre sin Sag. Han vil behøve en dygtig Sagsførers Bistand; en saadan vil han ordentligvis ikke kunne undvære. Naar der nu altsaa er Spørgsmaal om, hvorledes man skal stille Sagsførerne i Samfundet, og da navnlig hvorledes man skal stille dem ligeoverfor Retterne, tror jeg ikke, at det vil kunne bestrides, at Sagsføreren, da han er den, som skal paatage sig at føre dens Ret frem, som tror sig forurettet, derved mangen Gang kommer til at optræde baade mod de administrative Myndigheder og mod Beslutninger, Kjendelser og andre Skridt, som ere foretagne af Domstolene. Men dette, at Sagsføreren er stillet saaledes, medfører jo, at han, naar han skal være istand til med tilstrækkelig Uafhængighed at udføre det Hverv, man overdrager ham, og som man forlanger, han skal udføre med Trofasthed og Loyalitet, maa være stillet uafhængig af Administra-